

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 18. kokous

Aika: to 27.10.2022 klo 10.30-12.00

Paikka: Säätytalo, sali 23 Helsinki /virtuaalokokous

Aihe: Vihreän siirtymän rahoitus

Osallistujat:

Ohisalo Maria, ympäristö- ja ilmastoministeri (pj)

Damski Juhani, YM
Kemell Ann-Mari, TEM
Keronen Jouni, CLC
Kiviniemi Mari, Kaupan liitto
Korhonen Hannele, Ilmastopaneeli
Leskelä Jukka, Energiateollisuus
Linnanen Lassi, Kestävyyspaneeli
Nyman Sara, Allianssi
Ohlsbom Roope, Suomen yrittäjät
Orivuori Salka, Marttaliitto
Pantsar Mari, Sitra
Peisa Jyrki, Metsäteollisuus
Peljo Janne, EK
Riipinen Miira, Kuntaliitto
Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus
Lamminmäki Riikka, YM
Von Schoultz Fredrick, Hinku-kunnat
Yliluoma Riikka, YM

Alatalo Heidi, YM
Muurman Jarmo, YM (pääsihteeri)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtajana toiminut ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo avasi kokouksen klo 10.35. Kokouksen aiheena oli tällä kertaa vihreän siirtymän rahoitus. Tarkoituksena oli keskustella erityisesti keskeisimmistä investointitarpeista vihreän siirtymän edistämiseksi ja siitä, miten julkinen ja yksityinen rahoitus voi edistää vihreää siirtymää. Vihreässä siirtymässä ja sen rahoituksessa on tärkeää ottaa huomioon oikeudenmukaisuus ja puheenjohtaja toivoi kuulevansa jäsenten erilaisia ajatuksia ja näkökohtia siihen. Vihreä siirtymä ja sen myötä tuleva talouden rakennemuutos on Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen ja tulevaisuuden hyvinvointimme kivijalka. Jotta siirtymä onnistuu, se edellyttää, että ilmaston rinnalla huomioidaan muu ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys sekä, että siirtymä tehdään oikeudenmukaisesti.

2. Pyöreän pöydän 17. kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin 17. kokouksen pöytäkirja 15.9.2022.

3. Vihreän siirtymän rahoitus: työryhmän alustavia näkemyksiä

Kansliapäällikkö Juhani Damski ympäristöministeriöstä esitteli vihreän siirtymän rahoituksen työryhmän tavoitteita ja työryhmän alustavia näkemyksiä. Juhani toimii työryhmän toisena varapuheenjohtajana. Työryhmä asetettiin tammikuussa 2022. Työryhmän tehtävänä on muodostaa kokonaisnäkemys vihreään siirtymään hyödynnettävistä rahoitusmahdollisuuksista sekä kartoittaa vihreän siirtymän rahoitustarpeita ja mahdollisia rahoituksen pullonkauloja. Tietojen pohjalta työryhmä laatii suunnitelman siitä, miten yksityistä ja EU-rahoitusta voitaisiin nykyistä vaikuttavammin ja kustannustehokkaammin ohjata vihreän siirtymän rahoittamiseen, millaisia julkisen sektorin toimia tarvittaisiin yksityisen rahoituksen lisäämiseksi sekä tekee ehdotuksia kannustimista ja välineistä, joita tarvitaan rahoituksen kanavoimiseksi vihreään siirtymään. Damski esitteli työryhmän määrittelemiä neljää tavoitetta ja suositusalueita tavoitteiden saavuttamiseksi. Työryhmän [väliraportti](#) valmistui maaliskuussa ja loppuraportin on määrä valmistua marraskuun lopulla. [Esitys](#) on jaettu kokousmateriaalien yhteydessä.

4. Voittava strategia vihreässä siirtymässä: hiilijalanjälki alas ja hiilikädenjälki kasvuun

Johtava asiantuntija Janne Peljo esitteli Elinkeinoelämän keskusliitto EK:ssa parhaillaan tehtävää selvitystä, jossa tarkastellaan hiilikädenjälkeä Suomen rajojen ulkopuolella sekä kartoitetaan sen kehitysnäkymiä. Tällä hetkellä koko Suomea kattavaa arviota hiilikädenjäljestä ei ole vielä muodostettu. Tämä on ensimmäinen yritys määrittää suomalaisen elinkeinoelämän hiilikädenjälki maailmalla ja mihin se on kehittymässä. Peljo totesi, että Suomella on jo mittava hiilikädenjälki suhteessa talouteemme. Suomalaisyrittäjien tarjoamien vähäpäästöisten tuotteiden ja palveluiden –Suomen hiilikädenjäljen –merkitys voisi olla moninkertainen ja olla yksi merkittävimmistä panoksiamme Pariisin ilmastopimuksen 1,5 C tavoitteen saavuttamiseksi. Hiilikädenjäljen kasvattaminen tulisikin asettaa kansalliseksi tavoitteeksi ja tuplata hiilikädenjälki vuoteen 2030 mennessä. Selvityksen on määrä valmistua marraskuussa. [Esitys](#) on toimitettu kokousmateriaalien yhteydessä.

Jouni Keronen CLC:stä nosti puheenvuorossaan esille mm. United Sciencen raportissa esitetyn arvioinnin siitä, että investoinnit ja tavoitteet tulisi 4-kertaistaa, jotta päästään 2

asteen uralle vuoteen 2030 mennessä ja 7-kertaistaa, jotta päästään 1,5 asteen uralle. Keronen nosti myös esille, että Ruotsissa on suunnitteilla isoja investointeja, jotka lisäävät merkittävästi sähkön käyttöä. Jo pelkästään vetytalouteen kaavaillaan yhtä isoa sähkön käytön kasvua kuin olisi koko Suomen ennustettu sähkön käytön kasvu vastaavalle ajanjaksolle. Suomessa on tärkeä tehdä tilannepäivityksiä energia- ja ilmastostrategiaan ja energia-alan tiekarttaan ottaen huomioon myös isot vientimahdollisuudet. Keronen nosti esille, että Suomen isona haasteena on tällä hetkellä sähkön kantaverkon kapasiteetin riittämättömyys, joka ei riitä luvittujen tuulivoimalaitoksien verkkoon kytkemiseksi. Epävarmuus infrastruktuurin kapasiteetin riittävydestä vähentää houkuttelevuutta investoida Suomeen.

5. Keskustelu

Puheenjohtaja avasi keskustelun ja muun muassa seuraavia asioita nostettiin esille.

Yleisiä huomioita

- Rahoitusta tulee tarkastella osana vihreän siirtymän toimenpiteiden kokonaisuutta. Yhteiskunnan kaikkien toimenpiteiden ja rahoituskriteerien tulisi tukea fossiilisesta energiasta irtaantumista. Kriittisen infrastruktuurin toimivuus ja riittävyys ovat edellytyksiä vihreälle siirtymälle.
- Yritysten kustannuskilpailukykyyn, sijoittumiseen ja investointeihin vaikuttavat useat tekijät. Esitettiin, että tehdään Suomesta Euroopan kiinnostavin investointiympäristö. Suomella olisi hyvä mahdollisuus yhdessä Ruotsin kanssa olla Euroopan edullisin puhdasta sähköä tuottava alue.
- Nostettiin esimerkkinä Ruotsin hallitusohjelma, johon on kirjattu merkittävä sähkön tuotannon lisääminen (väh. 300 TWh vuonna 2045). Pitäisikö Suomenkin päivittää oma sähköntarveskenaario?
- Huoli kriittisten materiaalien saatavuudesta. Vihreän siirtymän teknologioissa tarvitaan suuri määrä metallimineraaleja, joiden tulisi kiertää ja olla tehokkaassa käytössä siirtymän edistämiseksi.
- Hiilikädenjälki tekee näkyväksi positiiviset ilmastovaikutukset (vrt. hiilijalanjälki). Suomalaisyritysten tarjoamien vähäpäästöisten vientituotteiden ja -palveluiden päästövähennys voi olla merkittävä. Hiilikädenjäljen tietopohjaa tulisi vahvistaa ja tehdä termiä tunnetuksi, jotta yritykset voivat paremmin hyödyntää sitä viennin tukena. Esitettiin, että kansalliseksi tavoitteeksi voitaisiin asettaa Suomen hiilikädenjäljen kaksinkertaistaminen vuoteen 2030 mennessä. Korostettiin, että samalla yrityksen omaa hiilijalanjälkeä tulisi pienentää.

Keskeiset investointikohteet ja -tarpeet

Tärkeinä investointikohteina ja -tarpeina nähtiin mm. seuraavat:

- Investoinnit energiansäätöön ja -käytön tehostamiseen. Niiden avulla vähennetään päästöjä ja samalla lisätään energiaturvallisuutta ja huoltovarmuutta.
- Panostukset sähköistymisen etenemiseen ja oikein mitoitettuun sähköverkkoon. Tämä tärkeää jo siksi, että saadaan suunnitteilla oleva tuuli- ja aurinkoenergia täysimääräisesti hyödynnettyä.
- Isot infrastruktuurimuutokseen kohdistuvat ja niitä jouduttavat investoinnit esim. vetytalous, liikenteen sähköistäminen, joukkoliikenne, kävely ja pyöräily sekä ilmastokestävä ruuantuotanto.

- TKI-panostukset uuden teknologian hankkeisiin sekä energiajärjestelmän monipuolistamiseen ja resilienssiin mm. vetyteknologia, jossa Suomi on jäämässä jälkeen, sähkön- ja lämmön varastointi sekä hiilidioksidin talteenotto, varastointi ja hyödyntäminen.
- Ilmastonmuutokseen varautuminen ja sopeutuminen ja niihin liittyvät rahoitustarpeet, jotka ovat jääneet vielä vähälle huomiolle.
- Investoinnit, jotka ratkaisevat sekä ilmastokriisiä että luontokatoa. Monissa luontokatoa torjuvissa toimissa tarvitaan toimintamallien kehittämistä niin, että luontotoimet, kuten suojelu ja ennallistaminen, nähtäisiin investointeina eikä juoksevina kuluina.

Julkinen rahoitus vihreän siirtymän edistämässä

- Toimiva ja vakaa rahoitusjärjestelmä mahdollistaa vihreän siirtymän investointien rahoittamisen. Kaiken julkisen rahoituksen on mahdollisuuksien mukaan edistettävä vihreää siirtymää.
- Sekä julkista että yksityistä rahoitusta on tällä hetkellä paljon liikkeellä. Julkisen rahoituksen painopiste tulisi olla toimintaedellytysten luomisessa ja yleisissä investointikohteissa, jolloin saadaan yksityinen raha liikkumaan ja investoinnit suuntautumaan Suomeen.
- Julkisella rahalla voidaan jakaa riskiä ja kasvattaa kannustimia investointien vauhdittamiseksi.
- Julkinen rahoitus on keskeinen uusien ratkaisujen tukemisessa T&K-vaiheesta aina kaupallistamiseen ja edelläkävijämarkkinoiden luomiseen asti.
- Julkisella vallalla on tärkeä rooli kaikkia toimijoita palvelevan infrastruktuurin kehittämisessä ja riittävyuden varmistamisessa (mm. sähkön tarjonta ja hinta, sähköverkko ja vetyinfrastruktuuri). Julkisia panostuksia tehtävä lähivuosina sähkönsiirtoinfraan, joka on jo pullonkaula ympäri Suomea.
- Korostettiin, että julkisen sektorin rooli vihreässä siirtymän edistämässä on paljon muutakin kuin rahoittaja. Poliittikajohdonmukaisuus on tärkeä mm. lupa- ja muutoksenhakuprosesseissa sekä haitallisten kannustimien poistamisessa.
- On tärkeä myös todeta, mitä ei julkisin varoin tulisi rahoittaa, mm. yritysten perusinvestoinnit ja ympäristölle haittaa tuottavat investoinnit (ns. DNSH –periaate).

Oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyyys

- Oikeudenmukaisen siirtymän rahoittamisen tulee olla johdonmukaista ilmastotavoitteiden kannalta. Tehokkainta ja vaikuttavinta tukea on varmistaa poliittikajohdonmukaisuus ja toimien ennakoitavuus.
- Julkisen rahoituksen tehtävänä on huolehtia niistä, joille murros tarkoittaa esim. elinkeinon menetystä ja uudelleen kouluttautumisen tarvetta. On tuettava ihmisiä ja alueita, joille muutokset ovat haastavampia ja kustannukset korkeimpia. Sitä kautta rahoituksella voidaan oikeudenmukaisuuden lisäksi lisätä siirtymän vaatimien muutosten ja toimenpiteiden hyväksyttävyyttä.
- Siirtymän kustannuksia on pyrittävä minimoimaan. Kustannustehokkaiden ratkaisujen ja ohjauskeinojen valinta mahdollistaa yhteisten rahojen järkevän käytön ja mahdollisimman pienen kokonaisrasituksen ihmisille, yrityksille ja yhteiskunnalle.
- Vihreä siirtymä tulisi näkyä myönteisenä asiana ihmisten arjessa eli siirtymässä varmistetaan, että yhteiskunnan rakenteet muuttuvat siten, että kestäväällä tavalla toimiminen olisi aina houkuttelevinta kansalaisille ja kotitalouksille.

6. Muut ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja tiedotti, että ilmastovuosikertomuksen julkistustilaisuus järjestetään tänään to 27.10. klo 17.15-19.15 keskustakirjasto Oodissa ja toivotti jäsenet lämpimästi tervetulleiksi tilaisuuteen. Tilaisuutta voi seurata myös striimin välityksellä.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous järjestetään to 8.12. klo 10.30-12.00.

8. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.59.

Jarmo Muurman, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat